

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

36. szám.

Debrecen, 1926 szeptember 4.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Szolgálat és elismerés.

(Részlet dr. Baltazár Dezső püspöknek az ORLE. kongresszusán mondott elnöki megnyitó beszédéből.)

— Ami alkotó, megtartó és tökéletesítő erőket, elveket, igazságokat és eszményeket az egyes ember, társadalom és haza javára a szabad hajdúság földje jelképez, azokat az erőket a reformáció adta a magyar nemzet egyetemének. Ezért adományozta a történelem a magyar hitújítás lelki szervezetének a „magyar vallás” kitüntető megkülönböztetést. Ezeket az erőket ajándékozta az Isten feltámadásnak, vigasztalásnak, újraépülésnek, védelemnek és dicsőségnek ajándékai képen a nagy lelki leromlás után, amely a XVI. század elején a magyar társadalomban is megingatta a keresztyén egyház isteni hivatásába, sőt a keresztyén vallás idvezítő erejébe vetett hitet is és amely lelki leromlás Mohácsnál temette sirba a nemzet színevirágát s vele jó időre a boldog jövőendő reménységét.

— Ezért van, hogy amíg Mohács emlékének négyszázados évfordulatánál mély gyászba öltözik lelkünk, addig a gyászruha fölé nemes önézettel és elvitathatatlanul tesszük fel a méltó dicsékvés koronáját, amelyet a magyar reformáció számára azért adott meg az Isten, mert az evangéliumból és nemzeti lélekből merített célkitűzéseivel felemelte a porbasújtott magyar nép lelkét s meggazdagította a keresztyén vallás és a magyar nemzet jobb jövőjébe vetett hittel, bizodalommal, reménységgel, amelyeknek vigasztaló és bátorító erejére ma is felettébb szükség van a Trianon mohácsi vése után.

— Mivel magyar református egyházunknak hazánk sorsa vonatkozásában ilyen versenyen felüli érdeme, feladata és hivatása van: azért fokozott mértékben kell kifejteni minden képességeit; erősíteni lelki tartalmát, eredményessé tenni hivatalos életét és egész szervezete életében érvényre juttatni úgy az evangélium, mint a nemzeti élet hatása alatt kialakult lényege és hivatása követelményeit.

— Ami ebből a feladatból az Országos Református Lelkészegetesületre néz, azt ez az egyesület immár közel két évtizeden át szívesen vállalta és hűséggel teljesítette és teljesíteni fogja a jövőben is. Sem az elhatározását ingadozóvá, sem az elszánását hénává, sem a kedvét szárnysegetté nem fogják tenni azok a jelenségek, amelyekből az államnak magyar kálvinista egyházunk iránti csekély érdeklődésére és kevés méltánylására joggal és szomorúan következtethetünk.

— A múlt évi kongresszusunkon kifejezésre jutott panaszaink általában beigazolást nyertek. Tagadhatatlan, hogy a reparáció terén történtek lépések; különösen az állami járulékok felemlése formájában, úgy, hogy ma már a magyar református egyháznak az 1848. évi XX. törvénycikkre alapított állami dotációja körülbelül van annyi, mint egy katolikus püspökség állami javainak hozama. A mai állapottal azonban nem elégedhetünk meg és kérnünk kell nemcsak a békebeli mértéket, hanem ezen túl azt is, ami bennünket az 1848. évi XX. tc. ben foglalt viszonyosság és egyenlőség alapján megillet s amiről érdemesültségünk és önértékünk sérelme nélkül nem mondhatunk le soha.

— Egyházunk eszményi jellemétől mi sincs távolabb, mint a bármely forrású kitarottság állapota és semmi sem felel meg ennek a jellemnek jobban, mint minden oldalról biztosított függetlenség, a saját erején megélés és diadal-maskodás méltósága. Szilárd törekvésünknek kell lenni, hogy ezt a célt elérhessük és pedig együtt és egyszerre, a többi vallásfelekezetekkel, ugyancsak a viszonyosság és egyenlőség igazsága szerint. Ennek a magaslatnak a kiépítéséhez azonban a lelki és anyagi javak fokozott gyűjtése és tartalékolása vezet, amihez erő kell.

Komárom—Esztergom megye törvényhatósági bizottsága szeptember 2-án leplezte le Tisza István arcképét. Ünnepi beszédet Báthy László kanonok és Antal Géza püspök mondtak.

Elnöki megnyitó az Országos Református tanargyűlésen.

Tisztelt Közgyűlés!

Tanáregyesületünk működése szorosan bekapcsolódik nemzeti életünkbe. Abból meríti indítékait s annak emelésére törekszik tanügyi és köznevelési munkásságával. Ugyanazert most is, midőn közgyűlésünk csaknem összeesik mai gyászos állapotunk előtt nemzetünk legnagyobb katasztrófájának, a mohácsi vésznak negyvenzados évfordulójával, vessünk egy lutó pillantást nemzeti életünk akkori és mostani jelenségeire, hogy összehasonlításukból tanulságot merithessünk jövőnk biztosítására, irányítást egyesületünk működésére.

Hazánk történelme a fájdalmas emlékek szomorú láncolata. Méltán mondja költőnk is: „Hellásnak kincse egy elomló rom, tied, hazám, egy szentelt fájdalom”. Történelmünk legkimagaslóbb mozzanatai mindmegannyi nemzeti katasztrófák, melyek korszakot alkotnak állami és nemzeti életünkben. De a mai trianoni csapás előtt egyik sem volt oly végzetes hatása, mint a 400 év előtti mohácsi gyász és utána Budavárának 15 év múlva bekövetkezett elfoglalásával a török uralom megszilárdulása, mely századokra átalakította állami és nemzeti életünket, háromfelé szakította hazánk egységét s összeházasította Ausztriával, amely kapcsolat megszakítására még nagyobb szerencsétlenségnek kellett bekövetkeznie mai összeomlásukban. Mohács és Trianon! melyik volt nagyobb csapás, arról lehet elmélkedni. De míg a török világ és Ausztriával való kapcsolatunk inkább csak politikailag és közgazdaságilag bénította meg nemzetünket s folytonos önvédelemre kötötte le nemzeti erőinket, addig a Trianon által teremtett államalakulatok ezeken kívül véreink millióiban még a nemzeti nyelvet és kulturát, sőt a nemzeti érzést is igyekeznek megfojtani. Különbözik pedig a korviszonyok választott jellege mellett is ugyanazon nemzeti bűnök: a közállapotok sülyedése, a közérköleség zuhlottsága, a vallásos élet hanyatlása, a pártoskodás és viszálykodás a kormányzat gyöngeségével karöltve tették mindkét csapást a nemzetre gyászosabbá.

Mi tartotta hát fenn nemzetünket Mohács után is? Mi állította lábra s emelte ki a síralom völgyéből oly fokra, hogy a legnehezebb időkben is fejlődve és erősödve, betölthesse történelmi hivatását? Mindenekelőtt a *magabizalom*, mintegy nemzeti bünbánat, amely beösmervé, hogy elsőrenden magunk voltunk okozói a reánk nehezedett csapásnak, mélyebb erkölcsi alapon, nemesebb életfelfogással, erősebb nemzeti érzéssel igyekezett lelket önteni a nemzet tagjaiba. A győtrődött szívek a politikai pártviszályok között is keresik az Istenhez vezető utat s a nemzeti csapás melegágya lesz a refor-

mációnak, mely a vallásos élet mélyítésével nevel erkölcsi jellemeket, az Istenben vetett bizalommal erősíti a jövő iránti hitet, a hitéletet belső összhangba hozza a nemzeti érzülettel s teremt hősokeket, kik majdan a vallási és nemzeti szabadság zászlóvivői lesznek. A reformáció szelleme kihát a kath. társadalomra is, úgyhogy a XVI. század első felénél vallásosabb és hazafiasabb korszaka nem volt nemzetünknek. S ez a szellem őrizte meg a szétszaggatottság állapotában is a nemzet lelki egységét, ébresztette aléltságból s építgette jövőjének biztosítékait.

Ha e korszak jellemét mai közállapotainkkal összehasonlítjuk, fájdalmasan kell megállapítanunk, hogy a főntebb konstruktív erők a trianoni Magyarországon még majdnem teljesen hiányzanak. Ugyanazon politikai és társadalmi pártviszály dúlja közéletünket, mely romlásunkat előidézte. Mohács után is kemény harc folyt a nemzeti és idegen királyság hívei között, de ma a politikai pártoknak egész légiója tör az érvényesülésre, a társadalmunkat tépő osztályharc pedig csak elrejtődött, de nem halt ki, a nemzeti érzület inkább csak hangzatos jel-szavakban merül ki s még az irredenta szellem is annyi különféle irányt keres, hogy egészen hatálytalanná váljék. Elszakított testvéreinkkel sem találtuk még meg az összekötő kapesokat, sőt a nemzeties irányú együttműködés elé még a felekezeti féltékenység is akadályokat gördít. Csak az imént hangzott el a kath. püspöki kar nyilatkozata, mely a dogmatikai eltéréseket a nemzeti egység fölé helyezve, lelkészeinek másfelekezetek lelkészeivel való együttműködését még a hazafias nemzeti ünnepélyeken sem tartja megengedhetőnek. Ami pedig mindenekelőtt megdöbbenő, az a *vallásos közöny* és *jellemgyöngöség* elszomorító jelensége, mely a magasabb élethivatás iránt is érzékellenné teszi a csüggedt lelkeket. Alacsony, anyagi világnézet zárja el az utat a vallás fölemelő eszmevilágától s az iránytűjét vesztett élet, eszményi célok nélkül hanyódva, könnyen dobja magát a megsemmisülés örvényébe is, úgyhogy napi lapjaink már külön rovatot vezetnek az öngyilkosok veszteségszámlájáról. A vallásos élet hanyatlásával pedig karöltve jár az erkölcsi jellem gyöngülése is, amit elég szomorúan illusztrálnak a törvénytörési tárgyalásoknak a legráfínáltabb bűnökről szóló tudósításai. Ugyanazert mai nevelésünknek a nemzeti érzés ápolása mellett nem lehet fontosabb feladata, mint a *vallás-erkölcsi nevelés* mélyítése. Vallásosabb és erkölcsösebb nemzedéket kell nevelnünk a mainál, mert csak ez képes betölteni reá váró nemzeti hivatását. Meg kell értetnünk ifjúságunkkal a Madách igazságát, hogy az Istentől elszakadt ember sorsa mindig tragédia s egyént és nemzetet csak az Istenben vetett bizalomra épült küzdelem segíthet céljaihoz. Erkölcsi jellemet kell képeznünk, mely a nemzeti célokért csüggedés nélkül tudjon tűrni és szenvedni, s

melyet a költő szavaiként si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.

Még hatásosabb tényező volt nemzetünk Mohács utáni regenerációjában a *közművelődés* és *közoktatás* széles alapon megszervezése s ez úton a *nemzeti kultúra és irodalom* megteremtése és elsőrenden ez is a reformáció dicsősége. A Mohács előtti renaissance-kultúra csak az előkelők műveltsége, a középkori zárdái és városi iskolák csak a papképzés és a városi polgárok iskolái voltak; a műveltség elemeit a *reformáció* vitte be a nép rétegeibe, s ahol csak gyülekezett szervezkedett, a nép művelésére mindenütt iskolát állított, a magasabb műveltség és tudományos képzés érdekében pedig a mohácsi vész utáni 50 év alatt 125 középfokú és felsőbb tanintézetet szervezett. Igaz, hogy a későbbi századokban ezeknek harmadrésze sem bírta ki az idők nyomását, de a maguk korában kisebb-nagyobb fókuszai voltak a nemzeti műveltségnek. S állandóan összeköttetést tartván fenn a németországi reformációval, ez iskolák tanárai is a Melancthon tanítványaiból és a német egyetemekről kerülnek ki, akik aztán az európai műveltség szintjára igyekeznek emelni nemzeti kulturánkat. Hitelveinek terjesztése végett a reformáció mindjárt kezdetben 28 könyvnyomdát állít fel, magyar bibliát és vallásos iratokat ad hívei kezébe s ezzel megveti alapját a *magyar nemzeti irodalomnak*. S bár ez irodalom legnagyobb részt az egyház szolgálatában állott, műveli és fejleszti a nemzeti nyelvet s a fegyvercsörgése között is az eszmék harcával emeli nemzeti közművelődésünket. A katolikusok — bár kisebb mértékben — az iskolaalapítás és a sajtó terén is követvén a protestánsokat, Mohács után olyan szellemi mozgalom indul meg hazánkban, mely nemcsak erejének tudatára ébreszti a nemzetet, de a fejlődés folyamán a kulturnemzetek sorába emeli s a magyar géniusz idővel termékenyítőleg hat az európai tudományosságra is. Ez a művelődési folyamat volt a nemzetfenntartó erő, mely a legküzdesebb időkben is folyton előbbre viszi nemzetünket, kifejti szellemi erőit s teszi az európai civilizáció védő bástyájává.

Ily kulturális fejlődéstől kell várunk a trianoni katasztrófa után is nemzetünk föltámasztását s hazánk újra építését. Ha a kardot kiejtettük, vagy kiragadták kezünkből, szellemi fegyverekkel fölvertezzve kell kivívunk a világ méltánylását, nemzetünk megbecsülését és történelmi jogaink elismerését. S midőn a világháború után, úgyszólván, minden európai állam revízió alá veszi közoktatásügyét s minden nemzet kulturviszonyainak emelésében keresi jövő boldogulásának biztosítékait, jól esik látnunk, hogy a mi kormányunk is megérti az idők jeleit s egyfelől meglévő kulturintézeteinket igyekszik gyökeres reformokkal a változott életviszonyokhoz alakítani, másfelől a korszerűségletéhez képest új intézményekkel emeli nemzeti köz-

művelődésünket. E reformok és alkotások kiterjednek a népiskolától az egyetemig közoktatásunk egész területére, egységes rendszerbe foglalva a különböző iskolafajokat. Amiben legnagyobb fogyatkozás volt, alföldi és tanyai népünk értelmi színvonalának emelése végett nagyszámú iskola épült, ami pedig reformra szorult, ma már minden intézményünk vagy átalakulóban van, vagy átszervezett alakjában szolgálja a közművelődés ügyét. Valóban tisztelttel kell meghajtanunk az elismerés zászlaját jelenlegi közoktatásügyi miniszterünk agilitása előtt, ki 4 évi minisztersége alatt hazánk nyomorúságos pénzügyi viszonyai között is 1600 népiskolai tantermet, 329 tanyai iskolát, 80 polgári iskolát, 2 mezőgazdasági középfokú szakiskolát állított s emellett megszervezte az iskolán kívüli népművelést is. A tudományos képzés terén a német középiskolák mintájára megalkotta a három típusú középiskolát, újjászervezte tanító- és tanárképzésünket, megmentette és építgeti 4 egyetemünket, amelyek mellett a tanulás anyagi nehézségeinek enyhítésére diákjóléti intézményeket, az európai látókör emelésére pedig a külföldön collegium hungaricumokat állít fel. A törvényhozás asztalán áll a szintén három típusú leányközépiskola s a 4 osztályú polgári iskola reformja, amely fölé gazdasági szakoktatásunk kiépítése: a 4 osztályú kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági középfokú iskola van tervbe véve. Ezekhez véve a kulturkinccseink megmentésére irányult gyűjteménygyűjtést, a tudományos kutatások nagymérvű támogatását, olyan egységes és mindent átölelő kulturpolitika bontakozik ki előttünk, amely a jövőben is biztosítani igyekszik a szomszédos népek fölött kulturfölényünket.

Tagadhatatlan, hogy e reformok némelyike, különösen a végrehajtásukra vonatkozó intézkedések magukon viselik a gyorsasággal járó felületesség bélyegét. Így köztudomású a középiskolai reformmal kapcsolatos új tantervek számos fogyatkozása. A középiskolai típusok arányszáma is sokunk előtt aggodalmasnak tűnik fel. Közoktatásügyi miniszterünk ugyanis a reálgimnáziumra s a modern nyelvek tanulására kívánja a súlyt helyezni, holott a középiskola, tudományos jellegének megőrzése mellett, az élő nyelvek gyakorlati kezelésére senkit meg nem taníthat, vagy pedig lelki tartalom nélkül csak külső mázzal fogja bevonni műveltségünket. Az is feltűnő, hogy, bár anyagi erőink forrása, hegyvidékeink és bányáink elvesztése után, csaknem kizárólag a mezőgazdaságra szorított s hazánk agrárius jellege Trianon által fokozottan kidomborított, mégis csak két mezőgazdasági középfokú szakiskola állított gazdaközönségünk képzettségének emelésére, míg ugyanekkor 70 felső kereskedelmi iskolánk terjeszti a merkantilis szeilemet. De mindezen fogyatkozásokat majd csak pótolni fogja a haladó idő s a virradat ébredése

után biznunk kell a hazánk egén delelő nap eljöveteleiben.

Imre, a Mohács és Trianon utáni nemzeti megújulás eltérő és egyező vonásai. Reánk, reformátusokra nézve azonban még más különbség is van a két korszak viszonyai között. A Mohács utáni kultura katexochén protestáns jellegű volt, protestáns egyházaink és iskoláink vitték benne a vezető szerepet s maga az irodalomtörténet is „protestáns kor”-nak nevezi ez időszakot. Ma pedig a közoktatás állami rendezése után, a református iskola is csak az állami tanügy keretében töltheti be nemzeti hivatását, szervezet és rendszer tekintetében teljesen ahhoz lévén kötve, csak szellemével gyakorolhat külön hatást a közéletre. De épen azért e szellem ápolása és erősítése kétszeres kötelességünk. Ha az állami közoktatás absorbeálta a felekezeti tanügyet, minden hűfelekezet kötelessége a saját egyházában és iskoláiban rejlő nemzetépítő erőket a nemzetnevelés hatékony tényezőivé emelni. Református iskoláink ősi szelleme — valljuk be — újabb időben meglehetősen ellanyhult. Még nem is olyan régen, ref. tanáraink a nemzeti kultura építésében irodalmi és tudományos életünk vezérkarához tartoztak, ma még iskolai tankönyveink is nagy részben más felkeltetű írók műhelyéből kerülnek ki, vagy ha református szerző tankönyv-írásra vállalkozik, a protestáns jellegnek néha még külszínét is kerülni igyekszik, csak hogy könyvének nagyobb elterjedést biztosíthasson. Ezért szerveztük meg a múlt évben a debreceni egyetem mellett református tanárképző internátusunkat, hogy a jövő tanárai református milieuban saját irányításunk alatt növekedve, erősebb kálvinista öntudattal ápolhassák majd iskoláink szellemét. Ez a tapasztalat készítette legfőbb tanügyi hatóságunkat, az egyetemes konventet is múlt évi határozatára, hogy az 1927–28. iskolai évtől kezdve ref. középiskoláinkban csak a konvent által approbált tankönyvek lesznek használhatók. Ezt a tankönyv-irodalmat megteremteni a ref. tanárság feladata. S e célból, midőn utoljára van alkalmam ez elnöki székéből tanárságunkhoz szólani, szeretném szavaimat ifjabb tanári nemzedékünkhöz intézni, mintegy az öreg Toldi szavaival mondva: Mi tiszta cimert hagyunk reátok, védni azt és régi fényében fenntartani a ti feladatotok. Minden kor a maga képére teremti iskoláját. Ti nektek kell e kor szükségleteit legjobban éreznetek. Tehát munkára fel! A ref. iskola régi fénye buzdítson tovább fejlesztésére, elődeink példája serkentsen követésökre, hogy tanintézeteink munkátok által szellemökben és hatásukban erősödve, nemzeti újjászületésünknek is erőteljes tényezői legyenek. Hiszem, hogy tanárságunk átérzi e feladat nemzeti jelentőségét s e bizalommal, tagtársainkat szívesen üdvözölve, tanáregyesületünk XX-ik közgyűlését ezennel megnyitom.

Dóczy Imre.

A miskolci tanargyűlés.

Az Országos Református Tanáregyesület huszadik rendes közgyűlését augusztus 25-én tartotta Miskolcon. A gyűlésre szokatlanul nagy számmal jelentek meg az egyesületi tagok — már t. i. a középiskolai tanárok, mert bizony a református főiskolák tanárai közül csak a közel Sárospatakról láttuk ott Rácz Lajost meg Harsányi Istvánt, s aztán egy egyetemi tanárt. Nem volna pedig rossz, ha a főiskolai tanárok közül is a reformátusok résztvennének — és pedig nemesupán a tagsági díj lefizetésével, hanem személyes közreműködéssel is ennek az egyesületnek az életében. Igaz, hogy a főiskolai tanárok érdekei sok tekintetben mások, mint a középiskolaiaké. De a testvérek érdeke is sokszor ellentétes, mégis csak összegyűlnék nevezetes alkalmakkor a szülei házban.

A szülei ház — hogy már tovább vigyük a képet — ebben a vonatkozásban anyaszentegyházunk, mely külön-külön olykor perel ugyan a gyermekeivel, a tanárokkal, de ilyen unnepeles alkalmakkor aztán annál jobban minden jóban részeltetni akarja az egybegyűlteket. Az egyházi tényezők minden esztendőben és minden helyen mindent elkövetnek a tanargyűlés kellemessé tétele érdekében. Így volt Miskolcon is, ahol egyébiránt a szíves látás és a házigazdai figyelmesség valóban rendkívüli méretű volt. A helyi rendezőségnek pedig elég sok gondja lehetett volna a nagyszámú jelentkezők elhelyezésével. De itt olyan örömmel fogadták a tanárokat, hogy szállásadásra jelentkeztek olyan előkelőségek is, akiknek ilyen vonatkozásban igénybevétele a legtöbb helyen gondolni sem mernének.

A vendégek legnagyobb része augusztus 24-én érkezett Miskolcra, s aznap este volt az ismerkedési estély a híres Böcögönél. Persze ez az ismerkedési estély is csak olyan volt, mint amilyen a legtöbb szokott lenni: ki-ki leült a maga jó ismerősei körébe, nem igen gondolva azzal, hogy mások ismerkednek-e. Megelőzően már a szakosztályok értekeztek és készítették a maguk javaslatait a másnapi közgyűlésre, azaz egyelőre a választmány elé, amelynek rostáján mindennek keresztül kell menni.

A választmányi ülés 25-én reggel 8 órakor volt. Utána istentisztelet a református nagytemplomban, ahol Farkas István esperes mondott a jelenvoltak nagyrészét megkönnyeztető imádságot. Azután kezdődött a közgyűlés a főgimnázium nagy tornatermében.

Dóczy Imre beszél. A hangja most is úgy cseng, mint negyven évvel ezelőtt. Az előadása most is olyan nyugodt, egyszerű és mégis mélyen ható. A beszédnek a tartalma, formája egyaránt tökéletes, amint azt tőle már megszoktuk. Vagy talán most még a megszokottat is felülmúló. A mondatai közé sehol sem téved be valami közhely, vagy valami szólam. Mintha nem is venne tudomást másról, mint az értelemről. Mégis zúgó taps hangzik a beszéde végén, mégis kipirulnak az arcok s egy pillanatra mindenki arra gondol: mekkora

szellemi öserőnek kell lenni annak, akin ötven esztendei nehéz közszolgálat terhe így nem hagyott semmi nyomot!

Aztán jönnek az üdvözlések. Mikszáth Kálmán főispán, a nagy elbeszélő fia, a kultuszminiszter nevében, Farkas István esperes a tiszáninneri egyházkerület és a miskolci egyház részéről, Hodobay Sándor polgármester a város nevében üdvözölték a közgyűlést, melyet még az országos középiskolai tanáregyesület és a róm. kath. tanáregyesület nevében is köszöntöttek.

A tárgysorozat rendén első sorban Nagy Miklós a Péter András gimnázium fiatal igazgatója mutatta be az iskolai problémákról szóló előadásának egy részét, melyben nagyon sok egészséges gondolat mellett néhány olyan is akadt, amely nem bírja ki a kritikát. Ez indította Debreceni Ferencet hozzászólásra, melyben röviden, de talpraesetten arra mutatott rá, hogy az úgynevezett ingyen munkák végzése a tanároknak nagy erkölcsi erőt ad. Dr. Kun Béla pedig a református tanárképzőintézet tanítványainak első sorban figyelembevételét, a református középiskolai tankönyvek ügyét s az egységes tanügyi igazgatás megvalósítására törekvést ajánlotta a közgyűlés tagjainak figyelmébe. Ezután Csorba György miskolci gimnáziumi igazgató tartotta meg nagyértékű tudományos előadását a földrajzi pont meghatározásáról. Azután pedig a szokásos adminisztratív előterjesztések következtek, amelyeknél a választmány előterjesztéseit fogadta el a közgyűlés, mely déli egy órára így véget ért.

Délben Miskolc város látta vendégül a közgyűlés tagjait a Korona szálló dísztermében, hol számos előkelő vendég is megjelent, így dr. Révész Kálmán püspök, Sáfrán Jenő altábornagy, Hodobay polgármester. A jó ebédet a felkészültök sokasága és részben hosszúsága is emlékezetessé teszi. Az első felkészültöt dr. Dóczy Imre mondta a kormányzóra. Dombi László szép és igaz szavakban Dóczy Imrét, Márk Imre a tiszáninneri egyházkerület elnökségét, Rác Lajos a kultuszminisztert, S. Szabó József Miskolc városát köszöntötte. De sokan beszéltek még s tán ha nem lett volna 4 órára kitűzve a diósgyőri vasgyár megtekintése, még most is beszélnének.

Másnap Lilafüreden és környékére volt kirándulás. Itt is Miskolc város vendégelte a szokatlanul nagyszámú kiránduló társaságot, finom lacipecsenyével, amit a jó friss hegyi levegő a gyengébb gyomrúak számára is elviselhetővé tett. Hát erről az útról bizony nagyon szomorúan tértünk haza. Mégis csak nyomorúságosan szegény ország vagyunk mi, hogy ilyen helyen, melyet a természet valóságos elárasztott szépségekkel, a kulturának ennyire kevés nyomát lehet látni. Vagy hogy nagyon is gazdagok voltunk eddig, és azért nem voltunk kénytelenek észrevenni még az ilyen gyönyörűség helyet sem? Úgy hallik különben, hogy a jövő évben nevezetes állami építkezések indulnak meg Lilafüreden. Harmadik nap az aggteleki cseppkőbarlangot látgotatta meg egy 30—40

főből álló társaság, olyanok, akik a turistáskodásra is felváltak készülve. Azok is, akik ott jártak, s azok is, akik előbb hazajöttek, a legkedvesebb emlékekkel váltak meg Miskolctól, melynek vendégszeretetét és vidéke szépségét nem győzték dicsérni.

A lelkeszgyegesület tanácskozásai.

Az Országos Református Lelkeszgyegesületi ez évi konferenciáit és kongresszusát a Kálvineum székhelyén, Hajduböszörményben tartotta.

Augusztus 25-én megérkezett legnagyobb része a résztvevőknek, akik, a családtagokkal együtt, a napilapok közlése szerint ötszázán voltak. Akkor este ismerkedési estély volt a Kálvineumban, mely alkalommal a terített asztalnál Lukácsy Imre, Szilágyi Béla és Pallmann Péter lelkeszgyegesületiek az asztaláldást. Csütörtökön reggel 7 órakor istentisztelet volt a Becskay-téri templomban, ahol Bartha László esperes imádkozott. Majd megkezdődött a konferencia. Ezt Juhász László esperes imája és beszéde vezette be. Juhász László, aki egyik alnöke az ORLE-nek, megemlékezett arról, hogy húsz év előtt Hajduböszörményből indult ki az ORLE gondolata Baltazár Dezső, akkori hajduböszörményi lelkeszgyegesületi elnöke, aki húsz év óta elnöke az egyesületnek. A konferencia elnökévé Csikesz Sándor egyetemi tanárt, alnökeivé Juhász László, Kátai Endre, Bartha László espereseket, Révész Imre egyházkerületi főjegyzőt, Vass Vince, Forgách Gyula és Marton János theol. tanárokat választották. Az ilyen alkalmakkor szokásos üdvözlések után dr. Révész Imre tartott magas színvonalú előadást Mohács és a reformáció címen. Előadása minden hallgató előtt tiszta világosságba állította a végső tétel igazságát: Ellenségeink felelet nélkül hagyják azt a kérdést, hogy ha Mohács után nem a magyar reformáció prédikátora emelte volna fel a nemzeti zászlót, vajjon ki más emelte volna fel. Majd dr. Erdős Károly nagyon érdekes előadása következett, melyben a keresztyén egyháztörténelemnek azokról a nevezetes eseményeiről emlékezett meg, amelyeknek a mostani esztendőben van valamely kerekszámú évfordulója. Ezután Marton János sárospataki theol. tanár ismertette Sadhu Sundar Singh munkásságát, amihez még id. Viktor János adott néhány érdekes adalékot. A konferencia első napján még Sebesiyén Jenő budapesti theol. tanár, a Kálvinista Szemle szerkesztője beszélt az egyház mai helyzetéről s előadásával kapcsolatban számos hozzászólás hangzott el. Este a templomokban Hetessy Kálmán kecskeméti és Szabó Imre budapesti lelkeszgyegesületiek prédikáltak, míg a vacsora körüli áhítatot Révész Imre, Kovács Lajos esperes, Gönczy Béla és Nádházy Bertalan végezték.

Pénteken a templomi szolgálatot Kiss Ernő esperes és Forgách Gyula végezték, majd kö-

zölte az elnök, hogy a nyíregyházi leánykálvineum felavatása október végére marad. Köszönetet mondtak a szíves vendéglátásért Hajduböszörmény város érdemes polgármesterének, Somossy Bélának. Azután *Kállay* Kálmán debreceni lelkészképzőintézeti tanár adott nagyon alapos ismertetést a hollandiai református egyház szervezetéről. Majd *Csikész* Sándor fejtette ki általános figyelem közt az ótestamentumi történetek valláspedagógiai jelentőségét. *Enyedy* Andor miskolci lelkész indítványára kimondták, hogy ezzel a kérdéssel a jövő évi konferencián is foglalkozni fognak. Dr. *Herpay* Gábor a gályarabok emlékezetéről szólt s ezzel az előadással kapcsolatban *Okos* Gyula ókészei lelkész arra hívta fel a figyelmet, hogy a csehek a gályarabokat is el akarják vitatni tőlünk, azt állítván, hogy azok legnagyobb része tót volt, ami pedig nem áll. Délután *Egerházy* és *Kolozsváry* Kiss László előadásában a jólléti intézmény megalakításának ügyével foglalkoztak. Ugyanakkor a vallástanító lelkészek szakosztálya is megalakult, elnökké dr. *Ferenczy* Gyulát választván. Ugyaneznap konferenciát tartottak a papnék számára. Dr. *Szász* Imre monostorpályvi lelkész imádsága után *Uray* Sándor ismertette a papnék munkájának nagy jelentőségét, amihez *Kiss* Dániel sárbogárdi és *Enyedy* Andor miskolci lelkészek szép előadásai csatlakoztak. Este a templomokban *Révész* Imre és *Muraközy* Gyula végezték az istentiszteletet.

Szombaton reggel istentisztelet után, melyet *Vadon* Béla derecskei és *Okos* Gyula ókészei lelkészek végeztek, *Kiss* Ferenc, a Kálvineum lánglelkű apostola tartott előadást a Kálvineum jövőjéről s különösen a leánykálvineum nagy jelentőségéről. A nagyszerű előadás hatása alatt azonnal többen adományokat ajánlottak fel az új intézet javára, de *Erdős* Károly javaslatára kimondták, hogy az adományok nem szükségkép az új intézetet, hanem a szükség szerint általában a Kálvineumot illetik. Ezután *Vass* Vince pápai theol. tanár „Új papi stílus felé” címmel tartott előadást, azt fejtegetve, hogy a mostani protestáns lelkész, meg a reformáció korának lelkésze közt mekkora különbség van. Utána *Sütő* Kálmán meggyaszói lelkész az egyház és a lelkészek anyagi bajairól beszélt. Az ennek nyomán megindult vita során elég szenvedélyes nyilatkozatok is hangzottak el. Végül *Bélteky* Lajos hajduszoboszlói lelkész azt a mozgalmat ismertette, mely *Bocskay* koronájának hazahozatala érdekében megindult. Este *Czeplédy* Sándor és *Csomasz* Dezső mezőtúri lelkészek végezték az istentiszteletet.

Vasárnap reggel ünnepélyes istentisztelet volt a Kossuth-téri templomban, hova 250 lelkész vonult egy tömegben, palástosan, igazán impozáns látványt nyújtva. *Barabás* Samu kabai lelkész imádsága után *Vass* Vince pápai theol. tanár prédikált. Beszédének tárgya a mohácsi vészről megemlékezés és ebből vont ta-

nulságok. A prédikáció előtt *Varga* Ferenc művészi éneke emelte az áhitatot. Majd úrvacsoraszertés következett, melyet *Baltazár* Dezső püspök végzett. Ugyanez időben a Bocskay-téri templomban is volt istentisztelet, ahol *Bokross* Elek rohodi lelkész imádkozott és *Vargha* Kálmán kálozi lelkész prédikált. Istentisztelet után kimentek *Nagy* Isvának, az Óh könyörgést meghallgató... és több más szép énekünk szerzőjének sírjához, ahol *Porzsol* István újfehértói lelkész imádsága után *Göde* Lajos budapesti lelkész mondott emlékbeszédet, *Baja* Mihály pedig alkalmi ódáját mondta el. Délután három órakor tartott istentisztelet egyiken *Kézy* Ignác fehérgyarmati és *Bokó* Lajos balatonfőkajári, másikon pedig *Kósa* Béla szamoskéri és *Szinok* Zoltán pesterzsébeti lelkészek teljesítettek szolgálatot.

Délután öt órakor a Kálvineum javára tartottak az ú. n. munkapárti kör nagytermében előadást, melyet *Czeplédy* Sándor és *Juhász* László alelnökök imádsága kezdett meg és zárt be. *Muraközy* Gyula felolvasással, *Baja* Mihály költeménnyel, *Tóth* József budapesti vallástanár és *Vargha* Ferenc énekkel, *Zámbory* Sándor hajdunánási s.-lelkész szavalattal, *Kálmán* Farkas bogdásai és *Papp* Kálmán mándoki lelkészek zeneszámmal, a hajduböszörményi dalkör karénekekkel vettek részt az ünnepély sikerének emelésében. *Ravasz* László püspök, akinek előadása a tárgysorozatra szintén fel volt véve, erdélyi útja miatt nem jöhetett el.

Hétfőn reggel 7 órakor tartott istentiszteleten az egyik templomban *Görömbei* Péter nagykállói, a másikban *Böszörményi* Jenő szentesi lelkészek imádkoztak. Nyolc órakor, az ótemplomban kezdődött a közgyűlés, amely alkalomra tagokkal és más érdeklődőkkel színi megtelt a templom. A Jövel Szentlélek Úristen eléreklése után *Czeplédy* Sándor buzgó imádsága emelte Istenhez a szíveket. Majd a kongresszushoz intézett üdvözlések következtek. *Török* Imre, mint püspökhelyettes legidősebb esperes a tiszántúli egyházkerület, *Szomias* Gusztáv e. m. gondnok az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye, *Kálmán* Lajos helyi főgondnok a hajduböszörményi egyház, *Somossy* Béla polgármester Hajduböszörmény város, *Dóczi* Imre az országos református tanáregyesület, *Dobó* Sándor az orsz. tanítóegyesület, *Zsinka* Ferenc a protestáns irodalmi társulat *Porcs* István pedig a Kálvin Szövetség üdvözlését hozta. Az üdvözlésekre, melyek közt különösen a *Dóczi* Imréné gyakorolt mély benyomást, *Baltazár* elnök külön-külön válaszolt.

Ezután a közgyűlés legfontosabb eseménye: *Baltazár* Dezső püspök elnöki megnyitó beszéde következett. A nagyszabású beszédet, a közgyűlés rendelkezése szerint, egész terjedelmében a Lelkészegyesület című laptársunk fogja közölni. Egyik nagyon jelentős részét mai számunk első helyén hozzuk. Az elnöki megnyitóhoz csatla-

kozó nagyszámú javaslatok után következett a közgyűlés másik legnevezetesebb tárgya: a mohácsi vészre vonatkozó ünnepélyes deklaráció, melyet Révész Imre szövegezett és terjesztett elő. A rendezés bizonyára sikerültebb lett volna, ha ezt a nagyfotosságú és a tárgysorozaton is *ünnepélyes*-nek jelzett deklarációt közvetlenül az elnöki megnyitó beszéd után tették volna s nem adtak volna alkalmat arra, hogy az ünnepélyes deklaráció után érdeklődő, de az egyhangú határozati javaslatok nagy számát hosszasan találó tagok ki- s bejárásával zavartassék a közgyűlés ünnepélyessége. Ezután a szokásos adminisztratív előterjesztések következtek, melyek közt legnagyobb jelentőségű a Kálvineumra vonatkozó. A Kálvineum ügyének nagyarányú előhaladásával kapcsolatban nagy ovációban részesítették a nagy munkájáért eléggé nem ünnepelehető Kiss Ferencet.

A közgyűlés után délben Hajdúböszörmény város adott ebédet az ORLE. tiszteletére. Itt Baltazár püspöknek a kormányzóra mondott köszöntője után Görömbei Péter mondta a Baltazár-serleggel az ünnepi beszédet. Délután a jóléti társulat megalakulása volt, majd pedig a Bocskay-szobor előtt emlékünnepe, amelyen az emlékbeszédet Barabás Samu mondta, Medgyasszay Vince esperes alkalmi költeményét mondta el, Peleskey Sándor debreceni s.-lelkész pedig szavalt. Ezzel a kongresszusi ünnepegek vége is lett. Kedden ugyan együtt maradt még a társaság a hortobágyi kiránduláson, ahol szabad ég alatt tartott istentiszteleten dr. Molnár Zoltán hajdúhadházi lelkész imádkozott, majd Debrecen város vendége volt a társaság. Kedden este Debrecenben búcsúztak a kongresszus résztvevői.

Külföld

„A protestantizmus néppusztító erejéről“ már olvastunk egypár világrengető állítást. A magyar (helyesebben talán csak magyarul író) Pezenhoffer Antal röpitette világgá a „keresztényen kurzus“ legvirágzóbb napjaiban az a „demographiai megállapítást“, amelyet eddig felülmúlhatatlannak hittünk: hogy t. i. a magyarországi egykének is a protestantizmus az okozója. Azonban úgy látszik, nincs a világon olyan egetverő bölcsesség, amelyre még ne lehessen ráduplázni. Most azt olvassuk, hogy egy angol tudományos (?) társaság anthropologiai osztályának ülésén egy Bowen nevű úr a walesi hegyvidéken uralkodó tuberculosis okait fejtegetve, rámutatott arra, hogy e zordon és melancholikus hegyvidékek ugyanilyen kedélyű lakói nagy kedvelői a különféle vallásos és zenei összejöveteleknek, amelyeket rendszerint rosszul szellőztetett helyiségekben tartanak,

utánuk pedig nagy utakat kell megtenniök a hideg éjtszakában hazafelé. Ezzel nagy mértékben veszélyeztetik egészségüket, amelyre azonban „fatalista“ kálvini életfölfogásuk miatt kevés gondot fordítanak, mert úgy gondolkoznak, hogy a bűnös és megromlott testtel nem is érdemes túlságosan sokat törődni. *Ezért* válnak aztán hajlamosakká a tüdővészre!

Byrd Evelyn Richard hadnagy, aki az északi sarkot Amundsen előtt néhány órával először repülte át, éveken keresztül buzgó vezető tagja volt a brooklyni tengerészek közt alakult Keresztény Ifjúsági Egyesületnek.

Halottaink

Pruzsinszky Pál, a filozófia és theologia doktora, a budapesti református theologiai akadémia nagyérdemű egyháztörténelem profeszora, egészségének hosszas hanyatlása után, de mindvégig híven munkálkodva, az öregkornak még csak a kezdetén, augusztus hó 29-ikén hirtelen elhunyt. Katholikus szerzetestanárból lett egészen fiatalon evangéliumi egyházunk meggyőződéses és nagyon lelkes papjává és tanárává, aki ügyis mint kisújszállási, majd budapesti főgimnáziumi tanár, ügyis, mint előbb a Dr. Szabó Aladár, majd a Farkas József utódaként, a budapesti theol. akadémiának filozófiai-pedagógiai, illetőleg egyháztörténelmi profeszora, igen derekasan megállotta a helyét s odaadó buzgalommal tett minden alkalommal bizonyosságot az evangéliumhoz és annak egyházához való hű ragaszkodásáról. A tudományos irodalomban nevét legszebben két kötetes Kálvin-életrajzával örököztette meg, de ezenkívül is, mint egyik legszorgalmasabb és legszínesebb tollú egyházi írónknak, igen nagyszámú kisebb-nagyobb, főként népszerűítő célzatú történelmi dolgozata maradt. Lelkesedése, hűsége, megfeszített munkássága idősebb és ifjabb nemzedékek előtt példaként világozhat. Áldás emlékére.

Kolos Barna nyugalmazott lelkész 70 éves korában elhunyt Debrecenben. Az Istenben boldogult lelkipásztor 41 évig volt lelkész Ajakon, sáfárkodva Isten dicsőségére és anyaszentegyházunk javára. Felesége, gyermekei gyászolják. A fájdalomban mi is őszinte szívvel osztozunk. Áldott legyen emlékezete!

Különfélék

A református egyetemes konventnek a négy egyházkerület püspökeiből és főgondnokaiából álló elnöki tanácsa legutóbbi ülésén foglalkozott gróf Mikes János szombathelyi római katolikus püspök pásztorlevelével. Az elnöki tanács a püspöki pásztorlevél protestánsellenes állásfoglalását nem tekintj ugyan a protestáns egyházak jogi sérelmének, mert nem jogi sére-

Kun József késműves és műköszörüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

lem az, ha a katolikus egyház a protestáns egyházak lelkészeivel még a hazafias és országos ünnepségeken való együttműködést is megtagadja, de fájdalommal állapítja meg, hogy a pásztorlevél rendelkezéseiből a testvér keresztyén felekezetek iránti köteles megértés és kiemelés, nemzeti jelentőségük értékelése, valamint a nemzeti közszellem egységének ápolása merőben hiányzik, az abban tükröződő felfogás tehát sem nem keresztyéni, sem nem magyar. A magyarországi református egyház nevében az elnöki tanács felemeli szavát a hazai felekezetek közötti békesség megzavarásának eme kísérlete és a nemzeti közszellem egysége elleni támadás ellen s midőn a m. kir. kormány közbelépését kéri és várja, fájdalommal állapítja meg, hogy a szombathelyi püspök úr aggodalmas rendelkezéseit a magyar püspöki karra való hivatkozás mellett, annak ellentmondása nélkül adhatta ki.

A Leánykálvineum felavatása októberre marad. A nyiregyházi leánykálvineum felavatása elmarad, még pedig azért, mert az építkezést a kellő időre nem tudják befejezni. Így a felavatás csak október végén lesz, amikor Debrecenben a ORLE országos presbiteri gyűlést tart gazdasági kiállítással egybekötve.

Kölesön lelkészeknek. A Baltazar-amerikai alapítvány vezetősége az egyházkerületi elnökséggel egyetértésben elhatározta, hogy a nehéz gazdasági viszonyokra tekintettel, az arra szoruló, különösen gyermekeket házonkívül tanítató lelkészeknek kedvező feltételek mellett, kölcsönt nyújt, úgy, hogy a jelentkezőkhöz képest megállapítandó összeget együtt az egyházkerületi pénztár veszi fel és adja ki a lelkészeknek, akik ugyanoda tartoznak azt az 1927. év végéig visszafizetni. Részletes tájékoztatást jövő számunkban adunk.

Antal Géza püspök nemrégiben a Pesti Napló munkatársa előtt nyilatkozott egyházunk aktuális kérdéseiről. Figyelemreméltó ebben a nyilatkozatban, hogy a püspök nagybárá Tisza István felfogására hivatkozik, ami különben annak folytán, hogy Antal Géza az egyházi életben is Tisza István közvetlen munkatársai közé tartozott, a politikai világban is hű követője volt, egészen természetes is. Tisza Istvánra hivatkozással mondja eme — a mi állandóan képviselt álláspontunknak megfelelő — szavakat is: Egyházi ügyekben napi politikát, országos közdolgozókba felekezeti szempontokat vinni nem szabad. Az egyházaknak untig elég a feladatuk a lelkek építése terén, ezeket más célokkal konfundálni képtelenség.

A vidéki iskolákban is szept. 15-én kezdődnek az előadások, úgymint a fővárosi iskolákban. Azt tervezik a kultuszminisztériumban, hogy ezt az ideit halasztást állandósítani fogják és a jövő években is szept. 15-én kezdődnek az elemi- és középiskolákban az előadások. Egyben rendszerezni fogják az iskolaorvosi állásokat. A falusi

elemi iskolákban a körorvosok fognak felügyelni a tanulók egészségére, a városokban pedig a rendes városi orvosok.

A Tisza István Tudományegyetem 1926—27. tanévi Rector Magnificusa: dr. Illyefalvi Vitéz Géza egyetemi ny. r. tanár, az egyetem kormányzatát folyó évi szeptember hó 1-én átvette. Fogad köznaponként d. e. 12—1 óra között.

A „Mohácsi Református Emléknep 1926. évi szeptember hó 29-én. Programmja: Reggel 8—9-ig ünnepélyes istentisztelet. Imádkozik és bibliát olvas: dr. Ravasz László püspök. Predikál: Czeglédy Sándor dunántúli egyházkerületi főjegyző. Imádkozik, áldást mond és a konferenciát megnyitja: dr. Baltazar Dezső püspök. Szólót énekelnek: Varga Ferenc és Leel-Össy Árpád lelkészek. Fél 10—12-ig előadások. Nemzeti csapás és nemzeti újjászületés. dr. Ravasz László. Egyházunk hivatása a nemzeti megújulásban, dr. Sebestyén Jenő. A magyar jövő: Család és ifjúság, dr. Vass Vince, theologiai tanár. Délután 3—5-ig: Előadások. „Közeledjétek Istenhez és Ő is közeledni fog hozzátok“. Az Ige útja, dr. Baltazar Dezső. Az imádság útja, Czeglédy Sándor. A szolgálat útja, Bereczky Albert. — Este: Zárógyűlés. „Mit cselekedjünk Atyámfiai?...“ Tildy Zoltán. — Az emléknepre jelentkezni a Hit és Szolgálat főtájkáránál: Bereczky Albert református lelkész, Pécel, Pest megye, lehet. Az utazásra és az ellátásra vonatkozólag részletes útbaigazítást lapunk következő számában közlünk. Oda valószínűen 28-án délben indulunk hajóval Budapestről. Úgy vasúti, mint hajó féljegyekért folyamodunk s gondoskodni fogunk róla, hogy a részvétel a lehető legolcsóbb legyen.

Sarkadon református női Biblia-kör alakult augusztus hó 29-én, vasárnap délután 400 taggal. Oly népes volt a gyűlés, hogy a tervbevett iskolai tanterem helyett a templomban kellett megtartani s a lelkesedés oly nagy, hogy nem is egy, de heti két bibliaóra tartásában állapodtak meg. Adja a Mindenható, hogy e lelkesedés soha ne szűnjön, hanem inkább növekedjék.

A debreceni református főgimnáziumban a szünet meghosszabbításával a következő intézkedések tétettek: szept. 6., 7., 8-án I—VII. osztályok különbözeti és magán vizsgálata, 9—11-én a protestáns, 13—14-én a más vallású tanulók beírása. 9—11-én az I—IV., 11-én V—VIII. osztályú tanulók javítóvizsgálata, 15-én a tanév ünnepélyes megnyitása, délután törvényolvasás, magyarázás és az osztályok rendezése, 16-án kezdetét veszi a rendes tanítás.

Lelkészcseréltetés. A barcikai református egyház Bakó Gyula parasznyi s.-lelkészt választotta meg lelkészenek. Isten áldása legyen az új lelkipásztor munkáján és a gyülekezeten.

Meghívás. A nagyvisnyói egyház Joó Miklós beregrákosi menekült lelkészt hívta meg lelkipásztorául. Isten legyen vele új munkakörében.

Bogyiszlón a presbitérium a községi előjárósággal karöltve kimondotta, hogy szombaton és vasárnap házasságkötést, esketési szertartást nem lehet végezni, mivel a mulatozással az ünnep csendjét zavarják.

Hitvédelmi előadás. Debrecenben a Templom-Egyesület hitvédelmi szakosztálya szeptember 3-án délután 6 órakor tartotta rendes havi ülését. Előadó Peleskey Sándor s.-lelkész volt.

Beírás és vizsgálatok rendje a Dóczy-intézetben. A református leányközépiskolákban: Szeptember 9-én 15 órakor javító- és különbözeti vizsgák. Szeptember 10-én beírás a II. osztályba és magántanulók írásbeli vizsgája. — 11-én beírás a III. és IV. osztályba, valamint a magántanulók szóbeli vizsgálata. 13-án beírás az V—VI. osztályba, 14-én pedig a VII—VIII. osztályokba. Ugyancsak 13-án és 14-én érkeznek az internátus növendékei, akiknek beírása, tekintet nélkül az osztályra, ugyanezen a két napon történik. Amennyiben az alsó négy osztály beírása nem telnek be 13-án és 14-én, még ide is felvesznek jelentkezőket. Református tanítónőképző-intézetbe: Szeptember 10-én 9 órakor javító- és különbözeti vizsgálat, 11-én 9 órakor zenei hallásvizsga és helybeli tanulók beírása, 13—14-én a vidéki tanulók beírása. Református polgári leányiskolába szeptember 10-én délelőtt javítóvizsgálat, 11-én magánvizsga, 13—14-én beírás. Szeptember 15-én d. e. 10 órakor a tanév ünnepélyes megnyitása.

Református gyermeklap. A Tahitótfalui Sylvester-nyomda a magyar református gyermekszerep részére szeptembertől kezdve „Virágokert” címmel gyermeklapot indít. Ez a lap megindulása igazán örvendetes református ébredés, hisszük, hogy a várt gyümölcs ezen a téren sem marad el. A mutatványszámok a lelkészi hivatalok és iskolák részére már expedálás alatt vannak.

Derecskén a presbitérium kimondotta, hogy amelyik presbiter egymásután többször elmarad az istentiszteletekről ok nélkül azt törlik a presbiterek névsorából.

A mohácsi emlékűnnepély lefolyása. A mohácsi nemzeti katasztrófa 400 éves évfordulóját impozáns keretek között ülte meg az ország társadalma. Két részből állott a kegyeletes ünnepesség: a fogadalmi templom alapkövetételeiből és a Csele patak mellett álló emlékmű megkoszorúzásából. Tizezrekre menő tömeg gyűlt össze Mohácsra, hogy lerójjá a kegyeletadókat a nemzet hősi fiai számára. Jelenvolt az ünnepélyen Horthy Miklós kormányzó, akinek az érkezését a tüzéség 31 ágyúlövéssel jelezte.

A debreceni református tanítónőképző-intézetben a pót- és javító vizsgák szeptember 7-én tartatnak meg. A beíratkozásokat az I—V. osztályra szeptember 8—14. napjain ejti meg a tanárikar. Az új iskolai év ünnepélyes megnyitása szeptember 15-én, a tanítás megkezdése 16-án lesz.

Magyar misszionáriusnő megy az Admirális-szigetekre. Molnár Mária, a Bethánia-Egylet régi tagja, a győri református egyház volt diakóniszája, miután egy évet töltött a Liebenzelli Misszió intézetében, Mánus szigetére betegápoló misszionáriusnőnek jelentkezett s a misszió vezetősége

kiküldését elhatározta. Molnár Mária kihajózása előtt néhány hétre visszatér Magyarországra s ekkor kész a Csendes-óceáni szigeteken folyó missziói munkáról előadásokat tartani. A felszereléséhez és kiutazásához szükséges nagyobb összeg (25—30 millió) fedezésére adományokat e külön cél megjelölésével a Magyar Evangéliumi Keresztény Missziói Szövetség titkára, Csia Sándor dr., szívesen elfogad. (Budapest, VIII., Gyulai Pál-u. 9.)

Tanítói-jubileum. A tizzaszalkai református egyház szép és megható ünnepség keretében ünnepelte meg folyó hó 22-én Ajtay József kántortanítójának működése 50 éves évfordulóját, akitől ugyanakkor el is búcsúzott. Az ünnepélyt templomi istentisztelet vezette be, hol Kelemen Gyula helybeli lelkész mondott alkalmi imát s a dalárda két alkalmi éneket adott elő. Ugyanott, a templomot zsűförlésig megtöltő tanítványok seregének jelenlétében adta át lelkész az ünnepelt hűséges, öreg szolgának volt tanítványai ajándékát, egy szép, művészies emléktárgyat, melyet az könnyes szemekkel, megilletődve fogadott. Istentisztelet után egyházközségi díszgyűlés következett, hol a jubiláló tanítót nyolc megbízotti köszöntötte a különböző egyházi és polgári hatóságok és testületek részéről. Az üdvözléseket megható hangon köszönte meg Ajtay József s működésének emlékére 100 pengős alapítványt tett. Az ünnepséget közös vacsora zárta be, hol több felkészítőben ünnepelték a távozó kántortanítót s elismeréssel emlékeztek meg Kelemen Gyula lelkész és Tamás Aladár körjegyző ténykedéséről, kik e közösen előkészített, széleskörű ünnepély rendezésével szép példáját adták a közszolgálati érdem megbecsülésének. Itt jegyezzük meg, hogy a mosi nyugalomba vonult Ajtay József kántortanító, a tizzaszalkai egyház szolgálatában töltött 50 esztendei működése alatt egyellenegyszer sem volt beteg, a község összes lakossága tanítványa volt s több halottat temetett el, mint ahány lakója ma van a községnek. Jól megérdemelt pihenéséhez erőt, egészséget és áldást kívánunk Istentől... (Klmm.)

Együttérzés a gyászban. Cziriák Sándor tizzaszentimrei községi főjegyző és ottani református egyházi főgondnok neje, Gerecze Ilona debreceni születésű, róm. kath. vallású úrnő 2 hónapig tartó súlyos szenvedés után Budapesten a Vöröskereszt kórházban elhalván, augusztus 15-én, vasárnap délután temettetett el a tizzaszentimrei községi temetőben. A háznál Dávid Berialan róm. kath. helyi káplán végezte a szertartást, a sírnál pedig a róm. kath. istentisztelet végeztével Keresztesi Károly református lelkész tartott beszédet és búcsúztatót. A háznál és a sírnál is a református dalárda énekelt. Így néz ki a gyakorlatban a róm. kath. püspöki kar tiltó rendelete, hogy más vallású lelkészekkel róm. kath. lelkész nem szolgálhat együtt.

Mohamedán templom Párisban. A Párisban élő mohamedánoknak építettek egy hatalmas templomot, ami 6 millió frankba került. A hír szerint jelenleg kb. 30 ezer mohamedán él Párisban.

Négyezer népművelő előadást tartottak az elmúlt évben Sopron megyében. Sopron vármegye

népművelési bizottsága ülést tartott, melyen kitünt, hogy a vármegyében az elmúlt évben 600 előadó 4117 előadást tartott. — A népművelői előadások 250.000.000 K-t jövedelmeztek.

A Biblia terjesztése a Mussolini egyre jobban klerikalizálódó Olaszországában is szép sikerrel folyik. A „La Luce” c. olasz protestáns lap szerint tisztviselők, katonatisztek, posta- és bankhivatalnokok különösen nagy számban vásárolják a Szentírást. Mikor az egyik bibliaárús az olasz hitelintézet egyik nagy fiókjában a pénztárosnak kínálta megvételre a Bibliát, ez kijelentette, hogy a fiók hivatalnokai közül már csak egyedül öneki nincsen Bibliája, de ő is rögtön megvette.

A baptisták és a vízbemerítés. Az amerikai baptisták között meg mindig nagyon fontos kérdés, hogy vajjon tenntartsák-e azt a szokásukat, hogy a kereszteleendő személyt teljesen víz alá merítsek. Sok egyház elhagyta, sok az illetők személyere bizta, de még mindig azok vannak fölényben, akik a vízbemerítést az údvösség nélkülözhetetlen feltételének tartják. A Washingtonban tartott konferencián csakis bemerített tagok vehettek részt. Az egyház egyik kimagasló tagja azt jegyezte meg ezzel kapcsolatban, hogy az, aki nincs bemerítve, esetleg bejuthat a mennyországba, de a washingtoni konvencióra nem juthat be.

A világ legnagyobb templomai. Érdekes összeállítás készítették arról, hogy hol vannak a világ legnagyobb templomai. Legnagyobb a római Szent Péter templom, befogadó képessége 50 ezer. A kölni székesegyház harmincezer ember számára készült, a londoni Pál-templom és a konstantinápolyi Hagia Sophia boltívei alatt huszonötezer ember tud elhelyezkedni. Ezek mellett az arányok mellett szinte eltörpülnek a magyar templomok, a legnagyobb, a mi debreceni nagytemplomunk hatezer embert képes befogadni.

Bezárt iskolák. A szerbek az általuk megszállott területen egymás után szüntetik meg a magyar iskolákat. Így a történelmi nevezetességű Hercegszöllösön sincs már magyar iskola. Természetes, hogy az iskola megszüntetésével az írni-olvasni tu-

dás is nagyot hanyatlott és vele együtt a vallás- és énektanítás is gyöngébb lesz. Úgy látszik, a szerbek nagyon jól tudják, hogy a jövőre veteményes kertje az iskola.

A konfirmáció megünneplése. Németországban lassankint szokássá válik, hogy a konfirmációt 25 és 50 év múlva mint ezüst és arany konfirmációt megünneplik. Nálunk sem maradna gyümölcstelen, ha az emberek 25 és 50 év múlva is gondolnának konfirmációjuk napjára.

Tápon Pöcze Pál földműves és neje Borbély Eva vorosmárványból készített kereszteleő medencét ajándékozott az egyháznak, mintegy 2.500.000 kor. értékben. A jöttel jutalmát önmaga dícséri.

Az izlám terjeszkedésre nemcsak Afrikában, de Európában is szeretne minél nagyobb tért nyerni. Ezt a célt szolgálja az is, hogy a legutóbbi időben Berlinben két mohamedán mecset épült.

A cseh hatalom túlkapásai és elnyomó törekvéseivel szemben az öntudatos magyar társadalom internátust létesít Beregszászon a magyar diákok részére, hogy ezáltal is ellensúlyozza a cseh és ruszsin tannyelvű iskolák befolyását.

Az ómoravica egyház most megjelent külön gyülekezeti lapjából olvassuk, hogy az eklészia 14 árva gyermeket tart atyai felügyelet alatt. Az árvák atya gondot visel az ő kicsinyeiről.

Allami gépjárművezetői (sofőr) tanfolyam nyílik meg a m. kir. techn. és anyagvizsgáló intézet keretében szeptember hó 27-én este fél hét órakor. Beiratás szeptember hó 20-án d. e. 12—1 és d. u. 5—7 óráig az igazgatósági irodában, Budapest, VIII. József-körút 6., 1. em. 2., hol részletes tájékoztató is kapható.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

292—1926.

Pályázat.

A mezőtúri református gimnázium fenntartótestülete pályázatot hirdet fizika-mathematika szakos rendes tanári állásra.

Pályázhatnak református vallású okleveles tanárok, B-listások előnyben részesülnek.

NEM REKLÁM, HANEM VALÓSÁG

TELEFON:

13-35.

12—52

hogy dús választékban gyönyörű szabású
férfi- és fiú ruhák olcsó árban a

TELEFON:

13-35.

MAGYAR RUHAIPAR

DEBRECEN LEGNAGYOBB FÉRFI ÉS FIÚ RUHAÁRÚHÁZÁBAN

PIAC-UTCA II. SZ. (közvetlen a Bika-szálló alatt) **szerezhető be.**

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézett, kellőleg felszerelt kérvények (házassági anyakönyvi kivonattal) 1926. évi szeptember hó 15-ig a gimnázium igazgatóságához küldendők.

A kinevezendő javadalma a nem állami tanárokéval azonos. Az állás kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Mezőtúr, 1926 július hó 19.

Csomasz Dezső,
az igazgatótanács elnöke.

Borsos Károly,
igazgató.

Pályázat.

A hódmezővásárhelyi református gimnázium fenntartó testülete ezennel pályázatot hirdet görög-latinszakos helyettes tanári állásra. Pályázhatnak okleveles vagy szakvizsgás tanárok, illetve tanárjelöltek. Fizetése az állami helyettes tanáréval egyenlő. Pályázati határidő szeptember hó 8. Az állás szeptember 15-én elfoglalandó.

Az igazgatóság.

FONCIÈRE ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ INTÉZET

DEBRECENIVEZÉRÜGYNÖKSÉGE

úgyis mint a TISZÁNTULI REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOSAN SZERZŐDÖTT biztosító intézete.

ELFOGAD:

tűz-, jég-, baleset-, szavatossági-, betöréses-lopás-, szállítmány- és élet-biztosításokat a legelőnyösebb feltételek mellett.

><

21-52

Lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak, presbitereknek és egyháztagnak a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi Elnökséggel történt megállapodás alapján külön kedvezmények.

Debrecen, Piac-u. 61. sz., II. emelet.



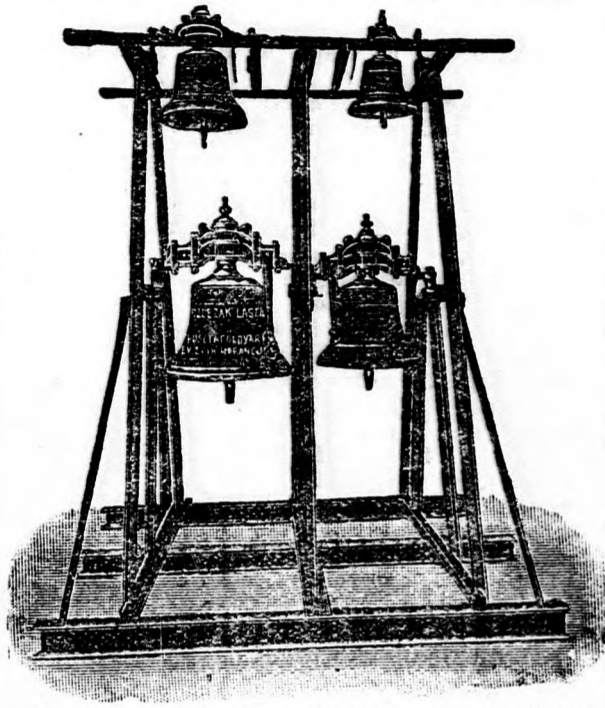
Debreceni István
órásmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű óráraktára

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntöde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.

(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53.



Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépészeti kiállításokon aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismeréssel és az 1925. Orsz. Kézművesipari Társulat díjnyerője a m. kir. korm. díjazásával kitüntetve.

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokat,

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt árákért
Arjegyzék és költségmentesen



ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

„DANKÓ” Temetkezési Vállalat

(Tulajdonos: EKLI JÓZSEF.)

DEBRECEN,
KOSSUTH-U. 6. SZÁM.

Telefon: nappal 322.

Telefon: éjjel 66. sz.

M. kir. Tisza István tudományegyetemi klinikák, Állami gyermekmenhely, Honvédkórház, Református apolda, Debrecen szabad királyi város szállítója.

TELEP ÉS KOPORSÓGYÁR: DOMB-UTCA 16. SZ.,
hol éjjel is a gyászoló közönség rendelkezésére állunk.

Olcsó árak. ♦ Szolid kiszolgálás. ♦ Előnyös fizetési feltételek. ♦ Temetéseket vidéken is vállalunk.

MOST MEGJELENT könyvujdonságok:

Gyülvész István: Én vagyok az út . . .	K	18,000
Hastings: A mintakép	"	50,000
Heyns: Református dogmatika	"	175,000
Hegyaljai Kiss Géza: Lorántfy Zsuzsánna	"	35,000
Lévay Lajos: Egyházi beszédek	"	62,500
Makkai Sándor: Aratás	"	85,000
" " Öntudatos kálvinizmus	"	25,000
" " Megszólalnak a kövek.	"	35,000
" " A halál mysteriuma	"	24,000
Musnai L.: Életnek beszéde	"	50,000
" " Az Újszövetség	"	65,000
" " A magyar biblia története.	"	15,000
Porcsalmy Gyula: Boda Katalin	"	54,000
Ravasz László: Az ember életútjának		
felen	"	112,500
Révész Imre élete 1826-1881	"	100,000
" " Mennyei nász-dal	"	25,000
Stalker James: Fájdalmak embere] . . .	"	77,000
Vásárhelyi J.: Bizonyágtételei	"	125,000
Victor Gabriella: A pataki vár gyöngye	"	65,000

UJDONSÁG! +++++ MOST JELENT MEG!

Méliusz Kis Könyvtára

vasárnapi olvasmányok gyűjteménye.

Szerkeszti: **Uray Sándor**, debreceni református lelkész.

1. szám. Uray S.: Tudod-e mit olvasol? K	5,000
2. " — Nők az egyházban	6,000
3. " — A keresztyén jellemről	6,000
4. " Zih Sándorné: A láthatatlan Isten—	
Idegenben (két kis el-	
beszélés)	5,000
5. " Amikor Nagy Péter uram nem	
ment el a gazdakörbe	4,000
6. " Uray S.: Gonosz Pista bűjtöt tart	
— Nagy Jóska tenyerest kapott	
.	4,000
7. " Fekete János: Elettiskola	4,000
8. " Solymosi József: Két világ	5,000
9. " Makay Lajos: A pokol udvari	
szállítója	5,000

A 10 füzet együtt K 45,000

Bészler—Székely: Krisztus legendák I—II.	K	75,000
Dr. Boldizsár K.: Bocskai koronája . . .	"	10,000
Harsányi Gusztáv: Töredékek egy magyar		
reform. lelkész hányatott életéből	"	35,000
Héger Flóris: Irodalmi szemelvények . .	"	75,000
Révész I.: Kálvin élete és a kálvinizmus	"	30,000
S. Szabó József: A debreceni Református		
Kollégium tanárai és kiválóbb nő-		
vendékei 1549—1925-ig	"	40,000

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

„MÉLIUSZ”

könyv-, papir-, írószer- és
zenemű kereskedésében

Debrecen, Ferenc József-út 26.

◇ Postai megrendeléseket pontosan és azonnal expedálunk. ◇

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.

KARDOS LÁSZLÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-U. 9

VÁSZON—FEHÉRNEMŰ és KELENGYE szaküzlet.

ALAPÍTÁSI ÉV 1831.

4-4

KIVALÓ ANYAGOK! — HATÁROZOTT ÁRAK

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FÖTÉR (SAJÁT HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon
és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a négyesületek hasonló
ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Ref. egyházköztségünk előjárósága fiatal s.-lelkészünket, ki ideiglenes kiküldetésének ideje alatt a hívek szeretetét nagy mértékben megnyerte, közelebbi eltávozásakor emlékül egy papi palásttal akarja megajándékozni. Az egyházi lapokból értesültünk, hogy uraságod ref. papi diszruhák és palástok szolid kiállításával a lelkészek tetszését és megalégedését vívta ki. Ezért felkérem, sziveskedjék engemet lehetőleg postafordultával értesíteni, körül-belül 100 korona elegendő volna-e egy szebb palástért. Még csak arra kérem, sziveskedjék figyelembe venni, hogy a palásttal egy jeles képzettségű, nemes ambícióju, általánosan kedvelt kezdő fiatal pap érdemeit óhajtjuk jutalmazni. Vagyis inkább ezzel is arra serkenteni, hogy magát tovább képezze, fejlessze. Éppen azért óhajtánók, hogy az ilyen ajándéktárgynak alkalmas legyen úgy minőség, mint kiállítás tekintetében.

Besztercén (Erdély) 1909 szept. 15-én.

Szives üdvözzel: *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Készséggel sietek kijelenteni, hogy az Ön által szállított palásttal ifjú lelkészünknek nagy örömet szerezünk.

Fogadja szép munkájáért az előjáróság teljes elismerését.

Tisztelettel. *Ráduly János*, presbiter.

T. SZÁNTÓ JÓZSEF szabó mester úrnak

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Alulírott, Szántó József úrral egy papi reverendát készítettem és azzal meg vagyok elégedve.

Debrecen, 1909 ápr. 24.

Hazafias tisztelettel: *Erőss Lajos*, ref. püspök

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✽

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó

összes vasárú

állandó nagy raktára.

Telefon 6.